

З екологічної точки зору, розв'язання проблем полягає в організації охорони земель і забезпечені розширеного відтворення земельних ресурсів як базису сталого розвитку України. Основними завданнями охорони земель є: оптимізація землекористування шляхом зменшення яро зораності земельного фонду, дотримання екологічних норм охорони земель при землеустрої територій, досягнення екологічно-балансованого господарювання у гідри в зональних системах землекористування, забезпечення розширеного відтворення продуктивності і родючості сільськогосподарських угідь на основі провадження грунтозахисного екологічного землеробства, консервації деградованих і малородючих ґрунтів.

На нашу думку, для покращення стану земельних відносин в Україні потрібно створювати ефективний та продуктивний ринок сільськогосподарських земель, що на даний час є нагальним і важливим питанням земельної політики. Від розвитку ринку земель залежить економічна динаміка в агропромисловому комплексі держави, ефективність і можливість України вийти на світовий поділ праці та можливість розбудови на даній основі конкурентоспроможної національної економіки.

Висновок

Розвиток земельних відносин та рівень економічного розвитку України, на сьогодні, не відповідає сучасним вимогам господарювання і не створює реальних умов для ефективного використання земельно-ресурсного потенціалу нашої країни. Для вирішення цієї глобальної проблеми необхідний комплексний підхід, який включає розгляд економічних, соціальних, екологічних, правових, моральних, технологічних та інших проблем землекористування.

Список використаної літератури

1. Конституції України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Третяка А.М., Дорош О.С. Управління земельними ресурсами за редакцією професора. Навчальний посібник. – Вінниця: Нова Книга, 2006 – 360 с.
3. <http://poglyad.com/students/item-22484>
4. <http://land.gov.ua/info/zemelne-zakonodavstvo/>

УДК 338.22.01

ТЕОРІЯ ДОБРОБУТУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

*O.B. Камінецька, здобувач НУБіП України
Науковий керівник: А.Г. Мартин,
д.е.н. доц. НУБіП України*

Досліджено поняття теорії добробуту в наукових працях провідних економістів світу. Запропоновані особливості використання теорії добробуту в процесі формування земельної політики в Україні.

Класики політичної економії А. Сміт та Д. Рікардо під добробутом розуміли обсяг створюваного фізичного продукту, суспільного багатства, зокрема зростання національного доходу на душу населення в умовах вільної конкуренції, яка, на їхню думку, гармонізує приватні та суспільні інтереси [3].

Швейцарський економіст С. Сісмонді основним критерієм зростання добробуту називав не матеріальне багатство, а суспільний добробут. Ринкові важелі саморегулювання економіки не сприяють, на його думку, зростанню такого добробуту, тому необхідне активне державне втручання в економіку, передусім для захисту суспільних цінностей. В методологічному аспекті позитивною стороною цих положень був їх зв'язок із сферою безпосереднього виробництва.

У працях представників маржиналізму та неокласиків, зокрема А. Маршалла, Дж. Кларка, концепція добробуту означала механізм ринкового пристосування наявних економічних ресурсів для задоволення існуючих потреб у формі платоспроможного попиту, передусім оптимального використання ресурсів, що формує, на їхню думку, чисту неокласичну теорію добробуту, не пов'язану з державною політикою. За такого підходу акцент робиться на домінуванні інтересів споживача, що унеможливило в економічній системі існування виробництва заради виробництва, аналіз цін з погляду зіставлення відносних витрат та їх результативності в масштабі національної економіки, а також як засобу оптимізації на макро- та мікрорівнях для розробки концепції споживчого вибору та ін [1, 2]. Інструментом методологічного дослідження в ній був метод дедукції – використання апріорних суджень, які беруться за основу. У результаті їх використання разом із математичним апаратом опису стверджувалося, що кожна людина в суспільстві отримує у формі доходів вартість наданих нею послуг (або внеску кожного з факторів – землі, праці й капіталу у створення вартості продуктів). У такій чистій теорії досягалася максимальна збалансованість інтересів різних класів і верств суспільства як передумова гармонійного суспільства. Неокласична концепція добробуту абстрагується від реальних суперечностей капіталістичного суспільства, підміняє негативні функції ринкового механізму (неспроможність забезпечити справедливий розподіл багатства, посилення майнової диференціації) позитивними, нехтує вирішальною роллю праці у створенні багатства, абстрагується від економічної політики держави. Критерій максимального добробуту в цій концепції – оптимум Парето, згідно з яким наявні економічні ресурси розподіляються між галузями так, що жодні переміщення цих ресурсів не можуть зумовити зростання суми

корисностей (за незмінності обсягу ресурсів і структури потреб) за досконалої конкуренції. Такий критерій, однак, позбавлений соціально-економічного змісту, оскільки не враховуються особливості розподілу доходів, існує механічна екстраполяція мікроекономічних висновків на рівні окремих господарюючих суб'єктів (споживачів, виробників та ін.) на макроекономічний рівень, не дається, за словами Дж. Хікса, нормативна оцінка критеріям добробуту (тобто наявне абстрагування від соціальних критеріїв та цілей суспільства, не з'ясовуються причинно-наслідкові зв'язки, а такі цілі розглядаються лише у формі корисності). Крім того, передумовою такого підходу є повна поінформованість споживачів, відсутність динамічних зрушень, будь-яких невизначеностей, що не узгоджується з практикою. Дійсність спростувала твердження про здатність механізму вільної конкуренції забезпечувати максимальний суспільний добробут, економічну справедливість [4, 5, 6].

А. Маршалл, А. Пігу та К. Віксель стверджували, що за значного нерівномірного розподілу доходів і багатства механізм досконалої конкуренції неспроможний забезпечити максимальний добробут, і дійшли висновку про необхідність державного втручання для усунення недоліків ринкового механізму передусім за допомогою податкової політики, доповнення ринкових критеріїв добробуту соціальними, зокрема у задоволенні таких суспільних потреб, як освіта, охорона здоров'я, довкілля та ін. Згідно з теорією Дж. Кейнса, суспільного добробуту може бути досягнуто лише з участю держави, насамперед формуванням ефективного платоспроможного попиту в поєднанні з вільним підприємництвом. Проблему поєднання концепцій добробуту з розподілом національного доходу намагався вирішити Пігу, який водночас визнавав обмеженість ринкового механізму регулювання і причини цього вбачав у існуванні монополій та зовнішнього позаринкового ефекту (зумовленого приватним виробництвом або споживанням) для суспільства й третіх осіб. Виходячи з цього, Пігу запровадив такі критерії поліпшення суспільного добробуту, як зростання суми корисностей, що підлягають розподілу, але без збільшення витрат виробництва, факторів (тобто за рахунок ефективнішого розміщення й використання економічних ресурсів), а також рівномірніший розподіл доходів у суспільстві, й намагався обґрунтувати теорію соціальної вартості [7, 8]. В ній зовнішній ефект для суспільства й третіх осіб отримує ринкову оцінку, відносні ринкові ціни приватних продуктів коригуються (отриманий зовнішній ефект, пов'язаний із виробництвом і споживанням продуктів, вираховується або додається до вартості приватних продуктів), а держава доповнює ринковий механізм централізованим регулюванням, беручи активну участь у розподілі ресурсів, вдосконаленні структури суспільного продукту, послабленні кон'юнктурних коливань та ін.

Теоретичні основи земельної політики розвиваються за двома напрямками. Перший представлений позитивними теоріями, які мають пояснити, чому реалізується та чи інша економічна політика і яка політика буде проводитися в майбутньому. Другий напрямок пов'язаний з нормативним підходом, в рамках якого намагаються визначити, коли і як уряд повинен втрутатися в ринкові механізми розподілу ресурсів, доходів і багатства і які наслідки такого втручання. Розробка ефективної земельної політики передбачає врахування обох наукових напрямків.

Найкращим варіантом вдосконалення макроекономічного регулювання земельних відносин в контексті створення ринкового порядку є припинення не обумовленого ринковими механізмами (не пов'язаного з невдачами ринку) втручання держави в розподіл ресурсів. Уряд має зосередити увагу на інституціональному оформленні ринкової економіки. При реалізації такого підходу забезпечуються швидка структурна перебудова в економіці в цілому, зростання економічній ефективності використання виробничих ресурсів. Привабливий даний варіант і в умовах обмеженості державних коштів для підтримки бажаних для землевласників та землекористувачів програм.

Зарубіжний досвід реалізації даного варіанту показує, що ситуація в галузі земельних відносин може стабілізуватися тільки через два-три роки після початку реальних змін, за умови їх послідовного і системного проведення.

Висновки

Отже, при цьому в першу чергу необхідно звернути увагу на реалізацію програм, які не суперечать принципам розвитку ринкової системи, сприяють становленню конкурентного порядку, коректують слабкі сторони ринку, а й одночасно сприяють стабілізації доходів землевласників та землекористувачів.

Список використаної літератури

1. Клаус В. Экономическая теория и реальность трансформационных подходов//Проблемы теории и практики управления. 1995. № 6.
2. Ойген В. Основные принципы экономической политики. М., 1995.
3. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. — Кн. I—III. — М., 1993. — С. 148.
4. Alston L., Carter C. Causes and Consequences of farm policy // Contemporary Policy Issues. 1991. Vol. 9.
5. Anderson K., Hayami Y. The political economy of agricultural protection. London, 1986
6. Balisacan A., Roumasset J. Public choice of economic policy: the growth of agricultural protection.
7. Batie S., Schweikhardt D. Demosclerosis: implications for environmental and agricultural policy analysis //
8. American Journal of Agricultural Economics. 1995. Vol. 77.
9. Becker G. A theory of competition among pressure groups for political influence // Quarterly Journal of Economics. 1983. Vol. XCVIII.